

PRINSESSE- DYRKELSE ER DÅRLIG OPDRAGELSE

SAMTIDENS FORÆLDRE ER MERE OPTAGET AF DERES BØRNS LYKKE END NOGENSINDE FØR. DE DYRKER BØRNENE SOM PRINSE OG PRINSESSE, MEN DE RISIKERER AT SPENDE BEN FOR DERES BØRN VED AT OVERFORKÆLE DEM, SIGER PROFESSOR **EMERITUS PER SCHULTZ JØRGENSEN**.

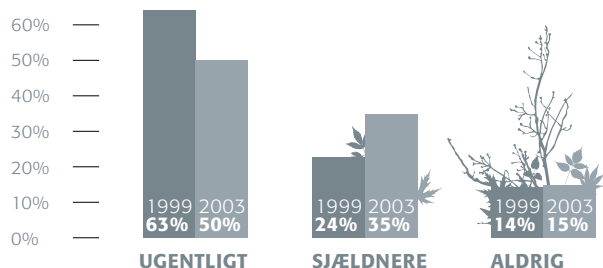

* På Hotel Legoland kan børnene overnatte i et pompøst prinsesseværelse. På hjemmesiden for kampagnen '6 om dagen' får forældre gode råd til at planlægge et vaskeægte prinsessebal. Og på internettet kæmper butikker som Eventyrspejlet, Små Prinsesser, Prinsessekjoler, MiaMichelle, Aura4Laura og Prinsesseskabet om at blive familiens personlige leverandør af prinsessekjoler og legetøj til den lille prins og prinsesse.

Prinsessedyrkelsen står i fuldt flor over det ganske land, og drømmen om at føre en glamourøs og royal tilværelse er noget nær en realitet for mange helt almindelige danske børn. Men dagligdagens prinser og prinsesser betaler en dyr pris for eventyrlivet. Børn, der hele tiden bliver imødekommet, lever også med store forventninger om, at livet netop er sådan. Når det viser sig ikke at være tilfældet, opstår der en frustration eller en tristhed hos børnene. Sådan lyder det fra dr.phil. og tidligere professor Per Schultz Jørgensen, der er børne- og familieforsker.

HVOR OFTE FORHINDRER FORÆLDRE DERES BØRN I AT GØRE NOGET, BØRNE HAR LYST TIL?

Kilde:
7 års børneliv, Socialforskningsinstituttet, 2004.

”BØRN ER ØNSKEBØRN PÅ DEN MÅDE, AT DE ER DER, NÅR VI ØNSKER OS DET – NÅR VORES ANDRE PRIORITERINGER GIVER PLADS TIL DEM.”

OVERFORKÆLELSE

Ifølge Per Schultz Jørgensen er der et funklende nyt paradigme på spil inden for opdragelsesområdet: ”Forældre vil i dag deres børn det så godt, at de ikke kan bære at udsætte dem for nogen form for smerte. Hvis der opstår smerte, skal den straks bringes til ophør. Børn skal ikke frustreres, de skal ikke udsættes for unødige belastninger – og slet ikke som et led i deres opdragelse. Derfor er forældrene ikke længere så demokratiske og forhandlingsorienterede i deres opdragelse, de er langt mere laissez faire-orienterede, det vil sige eftergivende eller forkælende.”

I praksis betyder det, at man som forælder har en tendens til at give efter for alle børnenes ønsker og behov; at man lader børnene opføre sig, som de vil; at man ikke sætter grænser for børnene, men nøjes med lavmælte, inkonsekvente irettesættelser, og at man i det hele taget ikke udsætter dem for smerten ved at møde et 'nej'. Derfor det store forbrug af slik og sodavand blandt børn. Og derfor alt det legetøj, som vi danskere propper ind i børneværelserne for et samlet beløb af 4 milliarder kroner om året.

Dyrkelsen af børn som prinser og prinsesser kan således næppe tilskrives en tilfældig, markedsskabt modedille. Den må snarere tilskrives en generel forandring i forholdet mellem forældre og deres børn. En forandring, der kommer til udtryk →

“FORÆLDRE VIL I DAG DERES BØRN DET SÅ GODT, AT DE IKKE KAN BÆRE AT UDSÆTTE DEM FOR NOGEN FORM FOR SMERTE.”

ved forældres tendens til forkælelse og eftergivenhed over for deres børn – foranlediget af forældrenes selvbebrejdelse over ikke at være tilstrækkeligt til stede i børnenes liv.

MELLEM ØNSKEBØRN OG KARRIERE

Prinsessedyrkelsen skal, ifølge Per Schultz Jørgensen, på den ene side ses i lyset den stadigt tiltagende subjektivering og individualisering, der har været på dagsordenen siden midten af det 20. århundrede, på den anden side i lyset af danskernes enorme arbejdsiver, der giver mindre tid til familien.

“Vi lever i en tid, som er præget af vores opmærksomhed mod os selv. En selv-kredsen, som på mange måder er sat som en dagsorden for vores tid, men som også er med til at understrege vores optagethed af, at vi selv er ansvarlige. Vi vil være herre i vores eget hus, og det gør, at vi er opmærksomme på lykken, kærligheden og optimeringen af vores behovs tilfredsstillelse – og i dén grad også på vores børns vegne.”

“Samtidig lever vi i et samfund, der sætter arbejdslevet højt. Vi arbejder mere end nogensinde, og vi er langt hen ad vejen ret glade for det, for det giver os en fornemmelse af, at vi er nogen. Det giver os identitet, og det betyder, at vi fokuserer meget på vores arbejde og på at få en karriere og en særlig position,” siger Per Schultz Jørgensen.

Nutidens forældre er med andre ord fanget i et limbo mellem ønsket om at gøre børnene lykkelige og behovet for at

Fotografierne er fra billedserien ‘Prinsesse’, der udstilles i bygning D, Danmarks Pædagogiske Universitetsskole fra d. 15. oktober 2007. Serien er udarbejdet i et samarbejde mellem journalist og cand.pæd. Anders Rosenlund og kunsthøved Pernille Holm Andersen.

lægge mange arbejdstimer uden for hjemmet. “Vi elsker vores børn, men vi ender med at parkere dem et andet sted. Børn er ønskebørn på den måde, at de er der, når vi ønsker os det – når vores andre prioriteringer giver plads til dem. Samtidig er vi ikke blinde for, at det ikke hænger alt for godt sammen, at det er små børn, der er af sted fra tidlig morgen til sen aften. Vi plages derfor af en skyldbevidsthed, der får os til at tænke: Når vi endelig er sammen, skal det også være godt! Så lad de andre om at tage slæbet med den lidt tungere del af opdragelsen,” siger Per Schultz Jørgensen.

Resultatet bliver et øget fokus på den relation, som sætter umiddelbar lykke, umiddelbar glæde og umiddelbar behovstilfredsstillelse højt, og det er i den relation, at prinsessedyrkelsen finder næring. Som Per Schultz Jørgensen formulerer det på vegne af de skyldbevidste forældre: “Jeg dyrker dig som prinsesse, men på afstand. Kærligheden og min forgudelse af dig skal være kompensation for alt det, jeg ikke kan give dig, fordi vi ikke er sammen.”

PRINSESSER ERFARER IKKE MODGANG

Forældre, der er plaget af skyldbevidsthed over ikke at give børnene nok af deres tid, risikerer at spænde ben for børnene, fordi de vil gøre det så godt lige nu og her. De risikerer at imødekomme for meget (for den gode relations skyld) og dermed afstå fra at give deres børn en styrke og en indre modstandskraft, der gør dem i stand til at dæmme op for deres egen angst og usikkerhed. Styrken og den indre modstandskraft skabes netop af modstand, eller rettere af erfaring med modstand, men netop dette skånes dagligdagens prinser og prinsesser for.

BØRNEFAMILIERS BALANCE MELLEM FAMILIELIV OG ARBEJDSLIV

Kvindens ugentlige arbejdstid: 35 timer.

Mænds ugentlige arbejdstid: 43 timer.

En tredjedel af alle kvinder og halvdelen af alle mænd tænker altid eller ofte på arbejdsopgaver efter arbejdstid.

77 % af alle 13-årige børn kunne godt tænke sig, at deres forældre ikke arbejdede på fuldtid begge to.

I 39 % af alle parfamilier arbejder forældrene ikke på fuldtid begge to.

Kilder:

Ansvar og værdier – en undersøgelse i børnefamilier. Socialforskningsinstituttet, 1999.

Børnefamiliernes balance mellem familie- og arbejdsliv. Socialforskningsinstituttet, 2006.

Per Schultz Jørgensen peger på, at denne mangel på modstandskraft kan resultere i en tristhed, når børnene begynder at løbe ind i problemer, som forældrene ikke kan løse for dem. En tristhed, der i de værste tilfælde kan risikere at slå over i en decideret depression. "Børnene mister modet på livet, fordi de ikke får det, de føler, at de har krav på," siger Per Schultz Jørgensen.

"Får børnene ikke indbygget en nøjsomhed, en tålsomhed, en vis begrænsning eller bare en realitetssans i deres personlighed, bliver de heller ikke i stand til at kæmpe med livets hårdhed. Som Anna Freud engang sagde, handler det ikke om at undgå angst, men om at udvikle en Jeg-styrke til at håndtere angsten. Børneopdragelse skal tilsvarende også handle om at give barnet styrke til at håndtere livets skyggeside og smerte."

OPDRAGELSE ER DE ANDRES SLÆB

Fokuserer lærere og pædagoger i lige så høj grad som forældrene på den smertefri relation på bekostning af langsigtet opdragelse? Det mener Per Schultz Jørgensen ikke.

"Børn har fået rettigheder. Det gælder både i national og international sammenhæng, men også i institutionerne. Børn bliver hørt, og deres meninger bliver taget alvorligt. De er med til at beslutte, hvad der skal foregå – hvilke lege, der skal igangsættes, og hvordan man skal arbejde med et fagligt stof i skolen. Når jeg er ude i daginstitutioner, ser jeg, at pædagogerne holder meget fast i fælles normer, der overholdes meget konsekvent. Pædagogerne har jo børnene det meste af dagen, så de er nødt til det. Og børnene i børnehaven retter sig efter pædagogerne. De har for eksempel som hovedregel gode spisevaner og legevaner," siger Per Schultz Jørgensen.

Lærerne er lige så konsekvente og lige så optagede af den langsigtede opdragelse som pædagogerne, mener Per Schultz Jørgensen. Udfordringen er imidlertid større i skolen, og skolen lider i højere grad under bivirkningerne af det nye opdragelsesparadigme: At gennemføre en helt almindelig undervisning i en forsamling af prinser og prinsesser, der alle kræver at være i centrum og at få deres specifikke behov tilfredsstillet, fordrer en lærer, der er væbnet med tålmodighed, konsekvens og personligt mod.

FORÆLDRE SKAL KENDE RISIKOEN

"Når jeg taler om det nye paradigme og om prinsessedyrkelsen, taler jeg selvfølgelig om det som en trend, som en udskridning fra den demokratiske og forhandlingsorienterede opdragelse. Det er ikke noget, jeg vil påstå findes i alle danske hjem. Jeg er sikker på, at mange familier er sig risikoen for at overforkæle og give efter fuldt bevidst," siger Per Schultz Jørgensen.

Udfordringen til nutidens forældre består netop i at gøre sig risikoen ved at overforkæle og give efter for alle børnenes ønsker og behov bevidst. Meget peger nemlig i retning af, at man kan ville sine børn det så godt, at man spænder ben for dem. At opdrages som en prins eller en prinsesse har sin charme i nuet, men eftervirkningerne kan være skæbnesvangre for børnene.

I et interview med Prins Joachim og den daværende Prinsesse Alexandra fortæller parret, at deres prinser ikke skal opdrages anderledes end almindelige danske børn: "Vi er hårde, men også meget kærlige. Det er vigtigt, at barnet ikke kan sno forældrene om sin lillefinger ... Det er vigtigt at vise dem, hvem der er chef," understreger Prinsesse Alexandra. Når helt almindelige børn opdrages som prinser og prinsesser, og ægte prinser opdrages som helt almindelige børn, er ironien til at få øje på. ■

Af Anders Rosenlund
asterisk@dpu.dk

PER SCHULTZ JØRGENSEN

Børne- og familieforsker. Professor emeritus i socialpsykologi ved DPU. Arbejder med undersøgelser om børn og unge, deres familieforhold, udvikling og dannelse. Har alene og sammen med andre udgivet en række bøger om børn, unge og familieforhold. Er medlem af Børnerådet og holder ofte foredrag om børn og unge.

WWW | www.myrhus.dk